

Diàleg

AVUI+
Des del 1976

CORPORACIÓ CATALANA
DE COMUNICACIÓ S.L.

ANTONI CAMBREDÓ, president executiu
JOAN ODINA, conseller delegat
CARLES FLO, director general
IVAN GRAU, director financer
ORIOL GALLISSÀ, director comercial
JOAN SERRA, director de producció
LEANDRE BASANTA, cap de distribució
QUICO DOMINGO, cap de sistemes

LA TRADUCCIÓ I LES GRANS
OBRES DE LA LITERATURA

Lluís Foix

Periodista

Comenta l'article a
www.avui.cat/28341

AL PEU DEL CANÓ

El sant
Jordi
dels
àrabs

Homenatge als traductors

Discutir amicalment i civilitzadament amb Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans, és sempre gratificant perquè és un savi que ha transitat per universitats de prestigi durant molts anys. I això, encara que ell ho mig amaga, es nota, i molt. Les seves llengües estades a les universitats de Chicago i Cambridge, la seva càtedra de sociologia a la Universitat de Barcelona, la seva coneixença de pensadors com Hannah Arendt i Friedrich von Hayek, les seves nombroses publicacions, com és ara *Historia del pensamiento social* o *Carisma y razón*, fan del personatge un dels pensadors més sòlids que tenim. I si el motiu de la conversa és la presentació de la traducció d'un llibre que fou el primer al·legat imprès a favor de la llibertat de premsa al segle XVII, l'interès intel·lectual s'escampa entre els oients, com va passar a la sala del Col·legi de Periodistes on es va celebrar l'acte.

ES TRACTAVA DE PRESENTAR l'*Areopagítica* de John Milton. L'encarregat de fer-ho va ser Joan Curbet, professor a la UAB i codirector de la col·lecció *Enraonaments*. La col·lecció ha estat concebuda per Obrador Edèndum de Santa Coloma de Queralt, a la Baixa Segarra, una editorial força atrevida que ha començat a rodar publicant clàssics i recuperant textos de Ramon Llull i d'altres pensadors, antics, medievals i moderns. L'assaig és allò que més els interessa. John Milton era un home profundament creient, tocat pel calvinisme, que es rebel·là contra l'ortodòxia anglicana, contra la fúria iconoclasta d'Oliver Cromwell i contra l'absolutisme del rei Carles I. Milton era un polemista que creia que la veritat estava per damunt dels interessos polítics i religiosos del seu temps. En l'amable polèmica amb Giner fèiem paral·lelismes interessants amb la realitat en què vivim. Les coses, ben mirat, no han canviat gaire i –com diu Milton dels “entristits amics de la veritat”– n'hi ha molts que, tan bon punt s'aparten d'allò que és políticament correcte, d'allò que convé o no convé a qui mana, acaben arraconats o ignorats, pels diversos règims polítics, siguin del color que siguin.

MILTON PROCLAMA LA LLIBERTAT de llegir tota mena de llibres alhora que analitza la inutilitat i els perjudicis causats per la censura. Segurament que ens trobem davant d'un dels llibres que haurien de ser matèria obligatòria d'estudi en totes les facultats de lletres i, especialment, en les de ciències de la informació. Però jo els volia parlar especialment de Josep Batalla, un home que ha encabit a casa seva uns vint mil volums, un bon nombre de filosofia i teologia medievals. La vegada que el vaig visitar no podia creure que algú pogués disposar d'una biblioteca personal d'aquesta magnitud. Batalla ha impulsat la Fundació Quer Alt que, des de Santa Coloma de Queralt, farà molt soroll cultural en temes que segurament no tindran cap repercussió massiva però que seran d'una gran importància. Josep Batalla és bàsicament un traductor al català. Ha traduït volums per a la Bernat Metge, el monument cultural més impressionant del segle passat a Catalunya, impulsat per Francesc Cambó i que encara avui continua amb vigor i constància de la mà d'un dels seus néts, Francesc Guardans. Per als

CARME PERIS

“Milton proclama la llibertat de llegir tota mena de llibres alhora que analitza la inutilitat i els perjudicis causats per la censura. És un dels llibres que haurien de ser matèria obligatòria d'estudi en totes les facultats de lletres”

qui ens movem en l'àmbit d'una llengua minoritària, com ho és la catalana, els traductors ens són imprescindibles perquè la nostra cultura no quedi ofegada ni visqui d'esquena al pensament i a la literatura universals. Traduir, em diu Batalla, és una tasca lenta i reflexiva que demana una certa tenacitat. En traduir l'*Areopagítica* de John Milton, publicada en edició bilingüe, anglès i català, Batalla m'explica aquesta fenomenal feina artesanal: buscar el subjecte, el verb, el predicat i els complementos. En un text de fa gairebé quatre segles, no és gens fàcil.

LA CULTURA CATALANA HA TINGUT grans traductors que, en molts casos, eren escriptors de primera

categoria. Penso en Joan Maragall, que, amb la col·laboració de Pere Bosch Gimpera, traduí els *Himnes homèrics* l'any 1911, i fins va emprendre la traducció de fragments de Goethe, Nietzsche i Hölderlin. Recordo també Carles Cardó, que amb la seva prosa sòbria i elegant traduí les *Lletres a Lucili* de Sèneca. No m'oblido de Josep Maria de Sagarra, que emprà un vocabulari riquíssim en la seva traducció de la *Divina Comèdia* de Dante i en la traducció d'una trentena de peces teatrals de Shakespeare. El poeta delicat i refinat que era Marià Manent s'endinsà en el treball de traduir en vers *Poemes de Dylan Thomas* i una antologia de poesia anglesa i nord-americana. Potser un dels més grans traductors al català ha estat el poeta Carles Riba, que traduí les *Vides paral·leles* de Plutarco, les tragèdies d'Èsquil, Sòfocles i Eurípiques, l'*Odissea* d'Homer i la *Cançó d'amor i de mort del corneta Christoph Rilke*.

TOTES AQUESTES OBRES de la cultura universal no sortiran demà a la llista de llibres més venuts. Més aviat quedaran al final de la llista, entre els llibres que menys s'han demanat. Segurament el gran públic les desconexerà, com si aquests pilars de la saviesa fossin prescindibles. En Josep Batalla sap de què parlo. I Salvador Giner, també. A les persones cultes que hi ha encara a Catalunya no els descobreixo res. Bona Diada de Sant Jordi a tothom.

Jordi
Llaonart

Arabista i
periodista

La diada de sant Jordi es viu al món àrab amb veritable passió. Desenes de milers de coptes, ortodoxos i catòlics participaran avui, des d'Egipte fins a Síria passant per Palestina i el Líban, en les nombroses eucaristies i peregrinacions en honor del protector dels cristians d'Orient i un dels màrtirs més generosos a l'hora de fer miracles: famílies egípcies visitaran les relíquies del sant al Caire, munions de sirians pujaran fins al monestir de Sant Jordi, l'arquebisbe ortodox de Beirut celebrarà una missa multitudinària... L'origen àrab del sant –era fill de palestins– i la profunda fe que tot el Pròxim Orient té en els seus miracles han fet que la força del personatge hagi traspassat les fronteres religioses, i avui en dia les despulles del cavaller Jordi situades a la ciutat israeliana de Lida són venerades per alguns corrents islàmics com si d'un profeta es tractés. Tot va començar quan els musulmans van reconèixer en la vida i obra de sant Jordi l'encarnació del mite alcorànic del Khidr, que segons els comentaristes podria ser un profeta, un àngel o bé un personatge immortal, un escollit per Déu que ha begut de la Font de la Vida. La barreja de llegenda, història i superstició al voltant del sant i la fe cega dels àrabs en els seus miracles van portar el papa Pau VI a rebaixar als anys 70 la importància del màrtir, cosa que va desfermar les crítiques de les autoritats ortodoxes: “El Papa no sap res dels sants orientals. Només s'interessa pels europeus”, li van retreure amb tota la raó del món.